

PRO

STADGAR

antagna vid PRO:s kongress den 17–19 juni 2022

Gäller fr o m 1 januari 2023

**PRO²⁰
KONGRESS 22**

INNEHÅLL

§ 1 Detta är PRO	5
§ 2 PRO:s organisation	6
§ 3 Medlemskap	7
§ 4 Föreningarna	8
§ 5 Samarbete kommunvis	15
§ 6 Distrikten	16
§ 7 Kommunala och regionala pensionärsråd	23
§ 8 Kongress	25
§ 9 Styrelsen	30
§ 10 Ekonomisk förvaltning	31
§ 11 Revision	32
§ 12 Valberedning	32
§ 13 PRO:s folkhögskola	33
§ 14 Riksorganisationens kansli	34
§ 15 Överklagande	34
§ 16 Stadgeändring	35
§ 17 Upplösning	35

Stadgar från och med den 1 januari 2023

PRO har samlat pensionärsföreningar från hela Sverige sedan 1942 för att tillsammans stärka pensionärernas ställning i landet. Hundratusentals medlemmar har bejakat PRO:s grundläggande idéer och verksamheten i PRO-föreningar har gett liv åt värdegrunden.

PRO:s stadgar ska precisera de strukturer och former som ger PRO förutsättningar att genomföra medlemmarnas beslut. Stadgarna ska vara enkla att förstå och följa för respektive organisationsled, ange minimikraven och samtidigt ge stöd i krångliga situationer. På så sätt ska de bidra till att bevara och stärka sammanhållningen och gemenskapen bland medlemmarna samt mellan föreningarna, distrikten och riksorganisationen.

Genom korta inledningar anges i en koncentrerad form, bakgrund och sammanhang för de bestämmelser som finns i påföljande paragrafer.

Stadgarna visar endast upp den institutionella sidan av PRO, vilket är en mycket begränsad del av PRO. Organisationen framträder främst i den breda och livliga verksamhet som PRO föreningar erbjuder.

PRO:s värdegrund beskriver hur PRO vill verka och uppträda mot varandra. Den är till ledning för varje styrelse i samtliga organisationsled och det är varje styrelses ansvar att regelbundet pröva hur den egna verksamheten följer värdegrunden och har fokus på PRO:s uppgifter.

§ 1 Detta är PRO

Pensionärernas riksorganisation, PRO, är en intresseorganisation för Sveriges pensionärer, med den juridiska formen "ideell organisation".

PRO är en självständig partipolitiskt och religiöst obunden organisation. PRO medverkar till att stärka demokratiska värden och ett medmänskligt synsätt i Sverige och tar tillvara pensionärernas intressen. PRO som organisation är öppen för nya idéer och verksamheter i en föränderlig värld.

PRO:s värdegrund:

- PRO verkar för alla människors lika värde och ett samhälle som präglas av solidaritet, rättvisa, jämställdhet och medmänsklighet.
- PRO anser att välfärden är till för alla och alla har rätt till ekonomisk trygghet. Samhället ska erbjuda god vård och omsorg för alla efter behov.
- PRO ser all diskriminering som ett hot mot samhällsutvecklingen. PRO ska motverka all diskriminering.
- PRO är en välkomnande, öppen och handlingsinriktad organisation.
- PRO är en feministisk organisation där inget kön står över något annat.

PRO:s uppgifter

- PRO är en organisation som erbjuder bildning och kultur. PRO är en mötesplats för gemenskap, samvaro och social sammanhållning för alla pensionärer i Sverige.
- PRO ska tillvarata pensionärernas intressen genom att påverka politiker och andra beslutsfattare.
- PRO ska öka pensionärers inflytande.

- PRO ska skapa opinion för det jämlika och jämställda samhället samt aktivt arbeta för solidaritet mellan generationer.
 - PRO ska vara öppet och samarbeta med andra organisationer som delar PRO:s intressen och mål.
-

PRO:s organisation gör att medlemmar tillsammans håller fokus på PRO:s uppgifter. PRO är en modern organisation som utöver de viktiga fysiska mötena främjar möjligheten att träffas med hjälp av digitala verktyg.

§ 2 PRO:s organisation

Moment 1. PRO:s organisation

- föreningar
- samarbete i kommunen/samorganisation
- distrikt
- riksorganisation.

Moment 2. Digital kommunikation

PRO är en modern organisation som utöver de viktiga fysiska mötena främjar möjligheten att träffas med hjälp av digitala verktyg.

Styrelser i PRO:s samtliga organisationsled har möjlighet att besluta om arbetsmetod för sina möten och kan besluta om att genomföra årsmöten och andra möten digitalt.

Paragrafen beskriver medlemmens rättigheter och påverkansmöjlighet – dels för pensionärer som är medlemmar, dels för yngre medlemmar som vill stödja PRO.

All föreningsverksamhet ska vara öppen för samtliga medlemmar under förutsättning att lokaler är tillräckligt stora och andra förutsättningar finns.

§ 3 Medlemskap

Moment 1. Att bli medlem

Alla som har någon form av pension eller motsvarande och som delar PRO:s värdegrund är välkomna som medlemmar i PRO. Alla medlemmar har rätt att vara aktiva på lika villkor.

Detsamma gäller personer som är samboende med en medlem. Om det behövs beslutar riksorganisationens styrelse om innebörden av detta.

Moment 2. Medlemmars påverkan och rättigheter

- Medlemmar är välkomna till alla PRO-föreningars verksamhet.
- Medlemmar kan påverka PRO genom att lämna förslag eller motioner till föreningsmöte, distriktsmöte eller kongress.
- Medlemmar har rätt att föreslå kandidater till förtroendeuppdrag inom PRO.
- Alla medlemmar kan väljas till förtroendeuppdrag inom PRO.

Moment 3. Medlemskap i förening

Medlemsavgift betalas till den förening eller de föreningar som medlemmen tillhör, till distriktet och till riksorganisationen. Avgiften gäller för ett kalenderår. Riksorganisationens styrelse beslutar på vilket sätt avgiften ska betalas.

Medlemskap bygger på att en medlem betalar sin medlemsavgift. Medlemsavgiften ska betalas senast på förfallodagen. Uteslutning av medlemmar som inte betalt sin medlemsavgift sker minst två gånger per år. Medlemmen kan få tillbaka sitt medlemskap efter att medlemsavgiften för det aktuella året är betald.

I övrigt ska uteslutning ur PRO endast ske i undantagsfall och det krävs att medlemmen allvarligt skadat PRO. Uteslutning prövas av riksorganisationens styrelse.

Moment 4. Stödmedlemskap

Den som inte är pensionär men ändå vill stödja PRO kan få ett så kallat stödmedlemskap i riksorganisationen. En stödmedlem får information om PRO:s verksamhet men har inte rätt att delta i PRO:s demokratiska process.

Ett stödmedlemskap övergår i ett ordinarie föreningsmedlemskap till önskad eller närmaste geografiska förening när stödmedlemmen uppnår pensionsålder.

Det är alla medlemmars uppgift att bidra till att föreningen förverkligar PRO:s grundläggande värdering och medlemmarnas önskemål.

Styrelsen är vald att leda arbetet i föreningen under en avgränsad tidsperiod och ska ha särskild uppmärksamhet på hur medlemmarnas önskemål kan förverkligas i verksamheten. Styrelsen ansvarar också för föreningens ekonomiska förvaltning.

Styrelsen ska ta hänsyn till de gemensamma mål som distrikt och kongress lägger fast, så att varje del i organisationen bidrar till att forma en PRO-helhet.

§ 4 Föreningarna

Moment 1. Uppgift

Föreningarna har till uppgift att

- i sitt upptagningsområde arbeta för att förverkliga § 1 i dessa stadgar, avsnitten om PRO:s värdegrund och PRO:s uppgifter
- skapa gemenskap mellan medlemmarna
- bedriva studier, friskvård och kulturell verksamhet
- arbeta med medlemsvård och medlemsrekrytering
- bidra till att driva pensionärernas intressepolitiska frågor för att öka pensionärers inflytande.

En förening omfattar ett geografiskt område eller ett specifikt intresseområde. Finns det flera föreningar i en kommun ska de samverka bland annat om kommunala pensionärsråd (KPR) eller motsvarande, se mer i § 5. En förening ska tillhöra ett visst distrikt och ha sitt säte i en viss kommun.

En så kallad intresseförening med medlemmar från flera kommuner kan organiseras direkt under distriktet. I sådant fall är sätet distriktsexpeditionen. Intresseföreningar som sträcker sig över flera distrikt väljer vilket distrikt som föreningen ska organiseras under. I sådana fall är sätet distriktsexpedition, för valt distrikt.

Föreningarnas anslutning till riksorganisationen sker genom ett distrikt. Föreningen är skyldig att följa riksorganisationens stadgar, de beslut som tas av dess styrelse och kongress samt beslut som tas av distriktets årsmöte och styrelse.

Moment 2. Årsmöte

Årsmöte hålls under årets första kvartal (januari–mars).

Följande gäller:

- Kallelsen till årsmöte ska vara medlemmarna tillhanda senast 14 dagar före mötet. Av kallelsen ska det framgå vilka frågor som ska behandlas på mötet. Inga frågor utöver de frågor som framgår av kallelsen får avgöras vid årsmötet.
- Motion till årsmötet kan lämnas in av föreningens medlemmar vid den tid som styrelsen beslutar.
- Styrelse inklusive eventuella ersättare samt revisorer och revisorsersättare ska väljas på årsmötet.
- Antalet styrelseledamöter och ersättare till styrelsen beslutas av årsmötet. Antalet ersättare kan vara noll.
- Årsmötet väljer en valberedning som bör bestå av minst tre personer, av vilka en ska vara sammankallande.

- I övrigt – se val av styrelse i moment 5 "Styrelsen", val av revisorer i moment 8 "Revision" samt val av valberedning i moment 9 "Valberedning".
- Styrelsens och revisorernas berättelser ska behandlas och ställning ska tas till huruvida styrelsen ska beviljas ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret.
- Revisorerna ska kallas till årsmötet.
- Verksamhetsberättelsen ska vara undertecknad av samtliga ledamöter i styrelsen. I verksamhetsberättelsen ingår resultaträkning samt ingående och utgående balansräkning. Redovisningen ska följa god redovisningssed.
- Räkenskapsår är kalenderåret.
- Årsmötet ska besluta om eventuella arvoden och övriga ersättningar.
- På förslag från styrelsen beslutar årsmötet eller annat beslutfört föreningsmöte om verksamhetsplan och budget.
- Årsmötet eller annat beslutfört föreningsmöte fastställer medlemsavgift till föreningen för nästkommande år. Avgiftens storlek meddelas till PRO:s kansli senast den 15 november.
- I kommuner med endast en förening ska årsmötet utse ledamöter och ersättare i kommunens pensionärsråd (KPR) eller motsvarande för kommunens valperiod (fyra år). För att vara valbar till pensionärsråd ska medlemmen vara mantalsskriven i kommunen och medlem i en PRO-förening i den kommun där KPR finns.
- Finns det fler föreningar i kommunen ska årsmötet nominera till KPR eller motsvarande.
- I kommuner där det finns en samorganisation ska samorganisationens årsmöte utse ledamöter och ersättare i kommunens pensionärsråd eller motsvarande för kommunens valperiod (4 år). För att vara valbar till pensionärsråd ska medlemmen vara mantalsskriven i kommunen och medlem i en PRO-förening i den kommun där KPR finns.

- I kommuner utan samorganisation har samtliga föreningar i kommunen ett gemensamt ansvar att genom samråd utse ledamöter till KPR eller motsvarande.
- I kommuner utan samorganisation har distriktet ett särskilt ansvar att se till att ledamöter till KPR eller motsvarande utses.
- Valet av KPR-ledamöter ska anmälas till distriktet och till berörd kommun, se vidare § 7.

Moment 3. Föreningsmöten

Föreningsmöte kan hållas när styrelsen anser att det är lämpligt. Kallelse till föreningsmöte ska vara medlemmarna tillhanda senast 14 dagar före mötet och ska ange vilka frågor som ska behandlas. Inga frågor utöver de frågor som framgår av kallelsen får avgöras vid föreningsmötet.

För föreningsmöten gäller samma som årsmöte i tillämpliga delar, se moment 2.

Moment 4. Regler för omröstning

Vid årsmöte, andra föreningsmöten och styrelsemöten som protokollförs tas beslut med en röstmajoritet motsvarande fler än hälften av de röster som avgetts. Omröstning är öppen, men vid val ska sluten omröstning ske om så begärs.

Vid lika röstetal i en omröstning som inte gäller val gäller det förslag som stöds av ordföranden om hen är röstberättigad. Är ordföranden inte röstberättigad avgör lotten. Vid val ska lotten avgöra i händelse av lika röstetal. Rösträtt får inte överlåtas.

Moment 5. Styrelsen

2023 års stadgar

Styrelsen ska bestå av minst tre ledamöter och antalet ledamöter ska vara ojämnt.

Årsmötet väljer ordförande, sekreterare, kassör och andra funktioner. Årsmötet kan även välja ledamöter och låta de valda ledamöterna fördela samtliga uppgifter inom sig.

Årsmötet kan besluta att mandattiden ska vara två år och att ledamöterna ska avgå växelvis.

Antalet ersättare beslutas av årsmötet och kan vara noll. Ersättare inträder vid en ordinarie ledamots förhinder eller avgång i den ordning de blivit valda. Mandattiden för ersättare är ett år.

Om årsmötet valt ordförande och kassör och någon av dem avgår under mandattiden ska ett protokollfört föreningsmöte snarast genomföra nyval.

Om årsmötet valt ledamöter och fördelat uppgifter inom sig, och styrelsen består av färre än tre ledamöter, ska ett protokollfört föreningsmöte snarast genomföra ett nyval om ledamöter avgår under mandattiden.

Styrelsen kan utse ett arbetsutskott inom sig. Ordföranden ska ingå och antalet ledamöter i arbetsutskottet ska vara mindre än hälften av styrelsens ledamöter. Styrelsen fastställer arbetsutskottets befogenheter.

Moment 6. Firmatecknare

Föreningens styrelse utser de personer som ska teckna föreningens firma. Firmateckning ska för att vara giltig verkställas av två personer i förening.

Styrelsen fastställer attestordning och delegationsordning.

Moment 7. Placering av medel

Placering av föreningens tillgångar och förvaring av värdehandlingar beslutas av styrelsen. Placering är endast tillåten i bank eller motsvarande kreditinstitut som står under Finansinspektionens kontroll.

Moment 8. Revision

Föreningen ska utse två revisorer samt ersättare för dessa. Mandattiden för revisorerna beslutas av årsmötet.

Revisorernas uppgift är att granska styrelsens verksamhet och förvaltning samt föreningens räkenskaper.

Revisionsberättelsen lämnas till styrelsen senast en månad från den dag verksamhetsberättelse med resultat- och balansräkning blivit tillgänglig för granskning. Revisionsberättelsen ska ta ställning till om resultaträkningen och balansräkningen kan fastställas samt om styrelsens ledamöter kan beviljas ansvarsfrihet för det kalenderår som revisionen omfattar.

Har styrelsen i verksamhetsberättelsen lämnat förslag till disposition av resultatet ska revisionsberättelsen ta ställning även till detta förslag.

Revisorerna ska under året ha möjlighet att följa styrelsens verksamhet och ha möjlighet att närvara vid styrelsemöten.

Distriktet har rätt att företa revision i förening.

Moment 9. Valberedning

Valberedningen bör bestå av minst tre ledamöter, varav en ska vara sammankallande. Valberedning väljs av årsmötet. Valberedningens uppgift är att förbereda förslag till föreningsstyrelse, revisorer samt övriga val vid årsmötet.

Nomineringar ska lämnas till valberedningen, senast vid tidpunkt som valberedningen fastställer och meddela föreningen.

Den avgående styrelsen förbereder val av valberedning.

Nominering av ny valberedning ska lämnas till styrelsen senast vid den tidpunkt som styrelsen fastställer och meddela föreningen.

Moment 10. Sammanslagning av föreningar

Förslag till sammanslagning av föreningar ska behandlas på medlemsmöte i samtliga föreningar det berör. I kallelsen till mötet ska uppges vilka ärenden som finns på dagordningen.

Om en majoritet av mötesdeltagarna är emot en sammanslagning kan sammanslagningen inte ske.

Beslut om sammanslagning ska ske i samråd med distriktets styrelse och meddelas riksorganisationens styrelse.

Beslut om namn och användning av befintligt eller nytt organisationsnummer beslutas av den nya föreningen.

Moment 11. Upplösning

Förslag till upplösning av förening ska behandlas på två på varandra följande möten, varav det ena mötet ska vara årsmöte. I kallelserna till mötena ska uppges vilka ärenden som står på dagordningen. En majoritet av antalet röster ska vara för en upplösning för att ska kunna ske.

Beslut om upplösning ska ske i samråd med distriktets styrelse och meddelas riksorganisationens styrelse. Om föreningen upplöses tillfaller dess handlingar och tillgångar distriktet. Om förening inte fullgör sina skyldigheter mot PRO trots uppmaning eller vägrar att följa stadgarna eller beslut som tagits med stöd av stadgarna kan riksorganisationens styrelse besluta om föreningens upplösande.

I kommuner där det finns flera PRO-föreningar möts föreningarna regelbundet för att gemensamt förverkliga PRO:s idéer och verksamhet i kommunen.

Det är alla föreningars uppgift att bidra till att samarbetet uppfyller samtliga föreningars önskemål. Formen för detta samarbete väljs av föreningarna själva om inte verksamheten finansieras av externa medel, då måste formella krav uppfyllas.

Föreningarna ska tillsammans se till att PRO:s representanter i kommunala pensionärsråd (KPR) eller motsvarande har ett starkt mandat från PRO-föreningarna i kommunen.

Samarbetet ska ta hänsyn till de gemensamma mål som distrikt och kongress lagt fast så att varje del i organisationen bidrar till att forma en PRO-helhet.

§ 5 Samarbete kommunvis

Moment 1. Samorganisation

I kommuner där det finns mer än en PRO-förening krävs samarbete mellan föreningarna i olika sammanhang. Vilken form för samarbete som väljs avgörs gemensamt av föreningarna själva. Vald samarbetsform ska anmälas till PRO-distriktet.

Om verksamheten finansieras av externa medel måste formella krav uppfyllas och då ska en samorganisation finnas.

Även i kommuner utan kommunala pensionsråd (KPR) eller motsvarande behövs samarbete för att stärka PRO:s intressepolitiska arbete i kommunen.

Samarbetet har till uppgift att

- samverka för att stärka dels PRO:s intressepolitiska arbete i KPR eller motsvarande, dels medlemsnyttan
- besluta om representation i KPR, se vidare § 7
- samverka om kommunala angelägenheter
- verka för att nya föreningar bildas
- arbeta med gemensamma aktiviteter i form av studier, medlemsrekrytering och medlemsvård

För samorganisation gäller stadgarnas § 4 moment 2–9.

Moment 2. Årsmöte

Finns det en formell organisation ska varje förening i kommunen ha möjlighet att representeras av två ombud vid årsmötet. I övrigt gäller stadgarnas § 4 moment 2.

Moment 3. Samarbete kommunvis

Saknas ett krav på en formell organisation i en kommun med flera föreningar kan föreningarna tillsammans välja samarbetsform,

till exempel samrådsgrupp. Vald samarbetsform ska anmälas till PRO-distriktet.

För detta samarbete gäller tillämpliga delar av § 5 moment 1.

Moment 4. Upplösning

Vid upphörande av en formell organisation fördelas tillgångarna mellan de berörda förenigarna i förhållande till medlemsantalen och anmäls till distriktet.

Distrikten är en viktig länk mellan föreningar och riksorganisationen för att förverkliga PRO:s idéer och att utveckla organisationen.

Distriktsstyrelsen är vald för att leda arbetet i distriktet under en avgränsad tidsperiod. Styrelsen ska ha särskild uppmärksamhet på hur medlemmarnas och föreningars önskemål kan förverkligas i verksamheten samt vilket stöd verksamheten behöver lokalt. Den svarar också för distriktets ekonomiska förvaltning.

Styrelsen ska ta hänsyn till de gemensamma mål som kongressen lagt fast så att varje del i organisationen bidrar till att forma en PRO-helhet.

§ 6 Distrikten

Moment 1. Verksamhet

Distrikten omfattar de föreningar och kommunala samarbeten och samorganisationer som finns etablerade inom det område som fastställs av riksorganisationens styrelse.

Distrikten har till uppgift att

- i sitt upptagningsområde arbeta för att förverkliga § 1, avsnitten om PRO:s värdegrund och PRO:s uppgifter
- driva PRO:s intressepolitiska frågor och verka för att stärka PRO:s inflytande

- främja ett nära samarbete och genomföra gemensam verksamhet och aktiviteter mellan distriktet samt samarbeten i kommunen/samorganisationer samt med föreningarna
- främja ett samarbete med andra distrikt för att stärka PRO:s intressepolitik och verksamhet
- bidra till en positiv medlemsutveckling och medverka till att nya föreningar bildas
- bidra till att utveckla och stödja föreningar
- fastställa föreningarnas verksamhetsområden.

Distrikten ska följa riksorganisationens stadgar och de beslut som tas av kongressen och riksorganisationens styrelse.

Moment 2. Årsmöte

Årsmöte hålls senast i april. Följande gäller:

- Kallelse samt förslag till dag- och arbetsordning för årsmötet utfärdas skriftligt av distriktsstyrelsen senast 6 veckor före mötet. Inga frågor utöver de anmälda frågorna som finns på dagordningen avgörs vid årsmötet.
- Handlingar som ska behandlas på årsmötet ska vara ombuden tillhanda senast 10 dagar före årsmötet.
- Varje förening som tillhör distriktet har rätt att utse 1 ombud upp till 200 medlemmar. En förening med fler än 200 medlemmar har därutöver rätt att utse 1 ombud för varje påbörjat 200-tal medlemmar. En förening kan representeras av högst 5 ombud.
- Ersättare för ombud väljs i samma antal som antalet ombud.
- Representationen grundar sig på medlemsantalet den 31 december året före årsmötet.
- Dispens från bestämmelserna om representation kan beslutas av riksorganisationens styrelse efter framställan av distriktet.

- Styrelsens ledamöter ska kallas till årsmötet och har yttrande- och förslagsrätt i alla frågor samt rösträtt i de frågor som inte gäller ansvarsfrihet.
- Revisorerna ska kallas till årsmötet och har yttrande- och förslagsrätt.
- Etablerade samorganisationer har rätt att närvara vid årsmötet med 1 representant som har yttrande- och förslagsrätt.
- Motion till årsmötet kan väckas av medlem som tillhör en förening i distriktet och av föreningsstyrelse. En motion från en enskild medlem ska behandlas av föreningsstyrelsen som lämnar ett eget yttrande över motionen.
- Motion ska vara distriktets styrelse tillhanda senast vid tidpunkt som distriktsstyrelsen beslutar.
- Årsmötet eller annat beslutsfört distriktsmöte ska fastställa medlemsavgift till distriktet för nästkommande kalenderår. Avgiftens storlek meddelas till PRO:s kansli senast den 15 november.
- Årsmötet väljer styrelse, revisorer och ersättare för dessa. Antalet styrelseledamöter och ersättare beslutas av årsmötet.
- Årsmötet väljer en valberedning.
- I övrigt – se val av styrelse i moment 5 "Distriktsstyrelse", val av revisorer i moment 8 "Revision" samt val av valberedning i moment 9 "Valberedning".
- Styrelsens resultaträkning och balansräkning ska fastställas och revisorernas berättelse ska behandlas.
- Verksamhetsberättelsen ska vara undertecknad av samtliga ledamöter i styrelsen. I verksamhetsberättelsen ingår resultaträkning och balansräkning. Redovisningen ska följa god redovisningssed. Räkenskapsår är kalenderåret.
- Årsmötet ska ta ställning till huruvida styrelsen ska beviljas ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret.

- Årsmötet eller annat beslutsfört distriktsmöte behandlar styrelsens förslag till verksamhetsplan och budget.
- Årsmötet ska besluta om eventuella arvoden och övriga ersättningar.
- De år PRO håller ordinarie kongress ska årsmötet välja ombud till kongressen. Valet sker enligt bestämmelserna i § 8 och de föreskrifter som utfärdas av riksorganisationens styrelse. Valet av ombud förbereds av valberedningen som är utsedd året före kongress.
- Årsmötet utser ledamöter och ersättare till regionala pensionärsråd (RPR) eller motsvarande för valperioden. För att vara valbar till RPR ska medlemmen vara mantalsskriven i den region där uppdraget ska utföras.

Moment 3. Extra distriktsmöte

Extra distriktsmöte kan hållas när distriktsstyrelsen finner det lämpligt eller när riksorganisationens styrelse så beslutar. Vidare kan minst en tredjedel av distriktets föreningar kräva ett extra distriktsmöte för att behandla en viss fråga.

Kallelse samt förslag till dag- och arbetsordning till extra distriktsmöte utfärdas skriftligt av distriktsstyrelsen senast 2 veckor före mötet. Extra distriktsmöte kan endast behandla den fråga eller de frågor som lett till distriktsmötets inkallande.

För extra distriktsmöte gäller i tillämpliga delar samma regler som för årsmötet.

Moment 4. Regler för omröstning

Vid årsmöte, andra distriktsmöten och distriktsstyrelsemöten som protokollförs fattas beslut med en röstmajoritet som är fler än hälften av de röster som avgetts. Omröstning är öppen, men i val ska sluten omröstning ske om någon begär det.

Vid lika röstetal vid en omröstning som inte gäller val gäller det förslag som stöds av ordföranden om hen är röstberättigad. Är ordföranden inte röstberättigad avgör lotten. Vid val ska lotten avgöra i händelse av lika röstetal. Rösträtt får inte överlåtas.

Moment 5. Distriktsstyrelsen

Distriktsstyrelsen leder verksamheten i distriktet i överensstämmelse med årsmötets och andra beslutförda distriktsmötes beslut. Distriktsstyrelsen är distriktets beslutande organ under verksamhetsåret.

Distriktsstyrelsen utser distriktsansvariga för olika verksamheter i den mån årsmötet inte redan gjort det.

Årsmötet beslutar om antalet ledamöter och ersättare i distriktsstyrelsen. Styrelsen ska bestå av ett ojämnt antal ledamöter.

Årsmötet väljer ordförande och kassör särskilt. Övriga funktioner kan årsmötet välja eller låta styrelsen fördela inom sig.

Det ska finnas minst 3 ersättare till distriktsstyrelsen. Ersättarna inträder vid ledamots förhinder eller avgång i den ordning årsmötet beslutat. Mandattiden för ersättare är 1 år.

Årsmötet kan besluta att mandattiden för ledamöterna ska vara 2 år och att ledamöterna ska avgå växelvis.

Om ordföranden eller kassören avgår under mandattiden ska ett protokollfört distriktsmöte snarast genomföra nyval.

Styrelsen kan utse ett arbetsutskott inom sig. Ordföranden ska ingå och antalet ledamöter i arbetsutskottet ska vara mindre än hälften av styrelsens ledamöter. Styrelsen fastställer arbetsutskottets befogenheter.

Distriktsstyrelsen beslutar om anställning av personal på distriktets expedition.

Inrättande av ny tjänst som ombudsman kan endast ske efter beslut av distriktsmöte.

Moment 6. Firmatecknare

Distriktsstyrelsen utser de personer som ska teckna föreningens firma. Firmateckning ska för att vara giltig verkställas av två personer i förening.

Styrelsen fastställer attestordning och delegationsordning.

Moment 7. Placering av medel

Placering av föreningens tillgångar och förvaring av värdehandlingar beslutas av styrelsen. Placering är endast tillåten i bank eller motsvarande kreditinstitut som står under Finansinspektionens kontroll.

Moment 8. Revision

Distriktets redovisning ska ske i överensstämmelse med allmänna bokföringsgrunder och med iakttagande av god redovisningssed. Distriktets räkenskaper avslutas per kalenderår.

Årsmötet ska välja 2 revisorer och 2 revisorsersättare. Årsmötet kan besluta att mandattiden ska vara 2 år och att revisorerna ska avgå växelvis. Mandattiden för ersättare är 1 år.

Revisorernas uppgift är att granska styrelsens verksamhet och förvaltning samt distriktets räkenskaper.

Revisionsberättelsen lämnas till styrelsen senast en månad efter den dag årsredovisningen blivit tillgänglig för granskning. Revisionsberättelsen ska ta ställning till om resultaträkningen och balansräkningen kan fastställas samt om styrelsens ledamöter kan beviljas ansvarsfrihet för det kalenderår som revisionen omfattar. Har styrelsen i verksamhetsberättelsen lämnat förslag till disposition av resultatet ska revisionsberättelsen även ta ställning till detta.

Revisorerna ska ha möjlighet att under året följa styrelsens verksamhet och ges möjlighet att närvara vid styrelsemöten.

Riksorganisationen har rätt att företa revision i distrikt.

Moment 9. Valberedning

Valberedning består av en sammankallande samt minst 3 ledamöter. Valberedningen väljs av årsmötet. Valberedningens uppgift är att förbereda förslag till distriktsstyrelse och ersättare, revisorer och ersättare samt övriga val vid årsmötet.

Valberedningen ska skriftligen ta kontakt med föreningarna för att få in nomineringar. Nomineringar ska lämnas till valberedningen senast vid tidpunkt som valberedningen fastställer.

Den avgående styrelsen förbereder val av valberedning. Nominering av ny valberedning ska lämnas till styrelsen senast vid den tidpunkt som styrelsen fastställer.

Moment 10. Upplösning

Riksorganisationens styrelse beslutar om distrikt ska upphöra med sin verksamhet. Om ett distrikt i strid mot dessa stadgar lämnar riksorganisationen eller verksamheten upphör tillfaller distriktets tillgångar och handlingar riksorganisation.

I de kommunala och regionala pensionärsråden möts förtroendevalda för att driva PRO:s intressepolitiska frågor och verka för att stärka pensionärernas inflytande.

De som är förtroendevalda i pensionärsråden bidrar till att kongressens fastlagda handlingsprogram genomförs lokalt. De har även en viktig roll att se till att arbetet i pensionärsråden motsvarar medlemmars och föreningars krav på hur den kommunala och regionala verksamheten ska utvecklas.

§ 7 Kommunala och regionala pensionärsråd

Moment 1. Verksamhet

PRO:s ledamöter i kommunala pensionärsråd (KPR) och regionala pensionärsråd (RPR) eller motsvarande har till uppgift att

- i sin kommun eller region arbeta för att förverkliga § 1, avsnitten om PRO:s värdegrund och PRO:s uppgifter
- driva PRO:s intressepolitiska frågor och verka för att stärka pensionärernas inflytande
- Grunden för PRO:s arbete i pensionärsråden är handlingsprogrammet som antas av kongressen.

Även i kommuner utan KPR eller motsvarande behövs ett samarbete för att stärka PRO:s intressepolitiska arbete.

Moment 2. Insyn och delaktighet

- Pensionärsrådets PRO-ledamöter ska lämna en rapport över verksamheten till förening respektive distrikt. Rapporten ska ingå i verksamhetsberättelsen.
- Pensionärsrådets PRO-ledamöter ska rapportera om verksamheten till medlemmarna och efterhöra deras åsikter.
- Pensionärsrådets PRO-ledamöter ska samverka för att stärka PRO:s intressepolitik, arbetet i pensionärsråd och öka medlemsnyttan.
- Pensionärsrådets PRO-ledamöter ska samverka med övriga pensionärsorganisationer.
- Pensionärsrådets PRO-ledamöter ska delta aktivt i de utbildningstillfällen och andra arrangemang som erbjuds av PRO.
- Det är ett gemensamt PRO-ansvar med ett aktivt deltagande i pensionärsråden.

Moment 3. Val av ledamöter

- Distriktets årsmöte utser ledamöter och ersättare till RPR eller motsvarande för valperioden. För att vara valbar till RPR ska medlemmen vara mantalsskriven i den region där uppdraget ska utföras.
- I kommuner med endast en förening ska årsmötet utse ledamöter och ersättare i KPR eller motsvarande, för valperiod. För att vara valbar till pensionärsråd ska medlemmen vara mantalsskriven i kommunen och medlem i en PRO-förening i den kommun där uppdraget ska utföras.
- Finns det fler föreningar i kommunen ska föreningarnas årsmöten nominera till KPR eller motsvarande.
- I kommuner med samorganisation ska samorganisationens årsmöte utse ledamöter och ersättare i KPR eller motsvarande för valperioden. För att vara valbar till KPR ska medlemmen vara mantalsskriven i kommunen och medlem i en PRO-förening i den kommun där uppdraget ska utföras.
- I kommuner utan samorganisation har samtliga föreningar i kommunen ett gemensamt ansvar att utse ledamöter och ersättare i KPR eller motsvarande för valperioden. Valbar till KPR ska vara mantalsskriven i kommun och medlem i berörd PRO-förening där uppdraget ska utföras.
- Valet av KPR-ledamöter ska anmälas till kommunen och till distriktet.

Moment 4. Distriktets insyn

- Valet av KPR-ledamöter ska anmälas till distriktet.
- Distriktet har till uppgift att stärka arbetet i samtliga pensionärsråd i upptagningsområdet.

Kongressen är PRO:s högsta beslutande organ och därmed en hörnsten i den demokratiska strukturen. Det ställer särskilda krav både på hur kongressen arbetar och hur besluten förbereds för att få genomslag i hela organisationens arbete. Kongressens utformning ska ge goda möjligheter för alla medlemmar att följa diskussionerna och vara delaktiga i PRO:s utveckling.

§ 8 Kongress

Moment 1. Högsta beslutande organ

Kongressen är riksorganisationens högsta beslutande organ.

Moment 2. Ordinarie kongress

Ordinarie kongress sammanträder vart fjärde år på tid och plats som bestäms av riksorganisationens styrelse.

Riksorganisationens styrelse beslutar om arbetsformerna för kongressen och ska ta hänsyn till att arbetsformerna ska främja ökad delaktighet och påverkansmöjlighet.

Moment 3. Mellankongress

Mellankongresser sammanträder vart fjärde år, året mitt i ordinarie kongressperiod, på tid och plats som bestäms av riksorganisationens styrelse. Mellankongressen har en begränsad ärendehantering, se moment 11.

Moment 4. Kallelse till kongress

Kallelse till ordinarie kongress och mellankongress utfärdas av riksorganisationens styrelse minst 6 månader före kongressen. Kallelsen sänds till samtliga distrikt och föreningar.

Moment 5. Kongressens sammansättning

Både ordinarie kongress och mellankongress består av 150 ombud från distrikten och 11 styrelseledamöter.

Vid kongressen har styrelsens ledamöter yttrande- och förslagsrätt i alla frågor samt rösträtt i de frågor som inte gäller ansvarsfrihet för den föregående periodens förvaltning.

Riksorganisationens revisorer ska kallas till kongressen och har yttrande- och förslagsrätt.

Moment 6. Kongressombudens fördelning

Fördelning av kongressombud till både ordinarie kongresser och mellankongresser görs av styrelsen utifrån av distriktens medlemsantal den 31 december året före kongressen. Riksorganisationens styrelse beslutar om fördelning av kongressombud på distriktet. Alla distrikt ska finnas representerade med minst två ombud på kongressen.

Moment 7. Val av ombud och ersättare till kongress

Val av ombud äger rum vid distriktets årsmöten samma år som kongressen hålls.

Valbar till kongressombud eller ersättare är en medlem som tillhör en förening inom respektive distrikt med undantag för ledamöter i riksorganisationens styrelse, riksorganisationens revisorer samt anställda i organisationen.

Ersättare ska väljas i det antal som distriktsstyrelsen beslutar. Ersättarna inträder i den ordning de blivit valda.

Om samtliga ersättare får förhinder utser distriktsstyrelsen ett nytt kongressombud och meddelar detta skriftligt till riksorganisationens styrelse.

Moment 8. Anmälan av kongressens ombud

Distriktet anmäler skriftligt till riksorganisationen vilka kongressombud och ersättare som utsetts. Närmare anvisningar om detta och i övrigt om val av kongressombud utfärdas av riksorganisationen.

Moment 9. Motion till kongress

Motion till ordinarie kongress kan väckas av medlem i förening samt föreningsstyrelse och distriktsstyrelse. Motion från förening ska efter behandling på medlemsmöte eller styrelsemöte skickas in till distriktsstyrelsen som ska lämna ett yttrande över motionen.

Motion från en enskild medlem behandlas av föreningsstyrelsen. Efter behandling på föreningsmöte skickas motionen samt föreningens yttrande, med till- eller avstyrkande, till distriktsstyrelsen.

Motion och distriktsstyrelsens förslag till yttrande ska behandlas på distriktsmöte.

Motionen och distriktets yttrande skickas in till ordinarie kongress och ska vara riksorganisationens styrelse tillhanda senast 4 månader före kongressen.

Styrelsen sammanställer motionerna och lämnar utlåtanden över dessa. Styrelsen har också rätt att lägga fram egna förslag till kongressen.

Motioner med distriktets yttrande samt styrelsens utlåtanden och särskilda förslag delges kongressombuden senast en månad före kongressen. Samtidigt delges ombuden styrelsens förslag till dag- och arbetsordning.

Moment 10. Behandling av ärenden vid kongress

Styrelsen ska förelägga kongressen verksamhetsberättelser med årsredovisningar för tiden sedan förra mellankongressen.

Revisorerna ska lämna en revisionsberättelse till kongressen över styrelsens förvaltning för tiden sedan förra mellankongressen där man tillstyrker eller avstyrker ansvarsfrihet. Kongressen tar ställning till ansvarsfrihet för styrelsen för denna period.

Medlemsavgiften till riksorganisationen beslutas av kongressen.

Kongressen behandlar styrelsens förslag till verksamhetsplan och rambudget för den kommande tvåårsperioden.

Moment 11. Behandling av ärenden vid mellankongress

Styrelsen ska förelägga kongressen verksamhetsberättelser med årsredovisningar för tiden sedan senaste ordinarie kongress.

Revisorerna ska lämna en revisionsberättelse till kongressen över styrelsens förvaltning för tiden sedan senaste ordinarie kongress där man tillstyrker eller avstyrker ansvarsfrihet. Kongressen tar ställning till ansvarsfrihet för styrelsen för denna period.

Medlemsavgiften kan justeras vid mellankongress.

Mellankongress kan förrätta eventuella fyllnadsval till styrelsen, revisionen eller valberedningen.

Kongressen behandlar styrelsens förslag till verksamhetsplan och rambudget för den kommande tvåårsperioden. Styrelsen kan därutöver lägga fram förslag som inte bör vänta till nästa ordinarie kongress.

Moment 12. Val vid kongress

Ordinarie kongress förrättar följande val:

- ordförande för riksorganisationen
- ledamöter och ersättare i styrelsen
- revisorer och ersättare
- ledamöter och ersättare i valberedningen.

Moment 13. Regler för omröstning

Kongressen fattar beslut med en röstmajoritet som motsvarar fler än hälften av de röster som avgetts. Omröstning är öppen, men vid val ska slutna omröstning ske om så begärs.

Vid lika röstetal vid en omröstning som inte gäller val gäller det förslag som stöds av ordföranden om hen är röstberättigad. Är ordföranden inte röstberättigad avgör lotten. Vid val ska lotten

avgöra i händelse av lika röstetal. Rösträtt får inte överlåtas.

Moment 14. Ersättning och traktamenten för kongressdeltagare

Kongressen fastställer traktamenten och grunderna för resekostnadsersättning till deltagarna på kongressen.

Moment 15. Extra kongress

Styrelsen kan inkalla en extra kongress om det finns särskilda skäl för dessa. Extra kongress ska också inkallas om minst en tredjedel av riksorganisationens föreningar eller revisorerna begär det.

En extra kongress kan endast behandla den fråga eller de frågor som lett till att kongressen kallats in.

Regler för ombudsval fastställs av styrelsen. Tillämpliga regler för ordinarie kongress ska användas.

Kallelse till extra kongress utfärdas av styrelsen minst 2 månader före kongressen. Kallelse sänds till samtliga distrikt och föreningar.

När det gäller rösträtt, röstning och beslut vid extra kongress gäller samma regler som för ordinarie kongress.

Kongressen fastställer traktamente och grunderna för resekostnadsersättning till deltagarna i kongressen.

För extra kongress gäller i tillämpliga delar samma regler som för ordinarie kongress.

Styrelsen är under kongressperioden riksorganisationens högsta beslutande organ under ordinarie kongressperiod. Styrelsens uppgift är att bidra till att PRO svarar mot medlemmarnas önskemål. Den svarar också för riksorganisationens ekonomiska förvaltning.

Styrelsen ska arbeta långsiktigt och säkerställa att PRO står starkt inför framtida utmaningar. Det ankommer också på styrelsen att ha ett gott samarbete med myndigheter och andra organisationer för att på så sätt underlätta för verksamheten i sin helhet.

§ 9 Styrelsen

Moment 1. Sammansättning och uppgifter

Styrelsen leder riksorganisationens verksamhet i överensstämmelse med stadgarna och övriga kongressbeslut. Styrelsen är riksorganisationens högsta beslutande organ mellan kongresserna.

Styrelsen ska regelbundet samråda med distriktens ordförande.

Styrelsen består av ordföranden samt 10 ledamöter. De fackliga organisationerna utser därutöver 1 personalrepresentant som är adjungerad.

Styrelsen utser inom sig 1:e och 2:e vice ordförande vars uppgift är att fungera som ordförande vid den kongressvalda ordförandens bortavaro. Om ordföranden avgår under kongressperioden ersätts hen av 1:e vice ordförande under resterande tid fram till nästa kongress.

För styrelseledamöterna väljs 5 ersättare. Ersättarna inträder i styrelsen vid ordinarie ledamöters bortavaro i den ordning ersättarna blivit valda. Samtliga ersättare kallas till styrelsemötena och har yttrande- och förslagsrätt.

Om en ersättare blivit ordinarie ledamot under kongressperioden utses ingen ny ersättare. Ersättare för personalrepresentanten utses av de fackliga organisationerna.

Beslut i styrelsen kräver att fler än hälften av ledamöterna är eniga.

Moment 2. Arbetsutskott

Styrelsen utser arbetsutskott bestående av ordföranden, 1:e och 2:e vice ordföranden. Därutöver utses en av styrelseledamöterna till ersättare.

Arbetsutskottet förbereder styrelsens sammanträden. Arbetsutskottet handlägger på uppdrag av styrelsen löpande ärenden

av allmän administrativ och ekonomisk art samt övriga ärenden där styrelsen i varje enskilt fall fattar delegeringsbeslut.

Beslut i arbetsutskottet kräver att alla ledamöter är eniga. Arbetsutskottet ska föra beslutsprotokoll vilket biläggs styrelsens protokoll.

Moment 3. Arvode

Styrelsens arvode i sin helhet beslutas av kongressen efter förslag från valberedning.

Paragraferna beskriver hur PRO ska verka kring ekonomisk förvaltning, revision samt valberedningars arbete.

Paragraferna är till ledning för samtliga organisationsled och det ankommer på alla förtroendevalda att regelbundet pröva hur den egna verksamheten följer stadgar och kongressens övriga beslut med fokus på PRO:s mål, värdegrund och uppgifter.

§ 10 Ekonomisk förvaltning

Moment 1. Sammansättning och uppgifter

Styrelsen utser personer som 2 i förening tecknar riksorganisationens firma. Styrelsen fastställer attestordning och delegationsordning.

Placering av riksorganisationens tillgångar regleras i en policy för medelsplacering som upprättas av styrelsen. Placering är endast tillåten i bank eller motsvarande kreditinstitut som står under Finansinspektionens kontroll.

Riksorganisationens redovisning ska ske i överensstämmelse med god redovisningssed och lagstiftning i Sverige.

Riksorganisationens räkenskapsår och verksamhetsår sammanfaller med kalenderåret.

§ 11 Revision

Ordinarie kongress väljer 2 revisorer och 2 ersättare för kongressperioden. Revisorerna ska granska riksorganisationens styrelse, verksamhet, förvaltning och riksorganisationens räkenskaper.

De förtroendevalda revisorerna ska anlita en auktoriserad revisor som tillsammans med dem utför revisionen.

Revisorerna ska lämna sin revisionsberättelse till styrelsen senast inom 1 månad efter den dag årsredovisning blivit klar för granskning.

Revisorerna ska ha möjlighet att under året följa styrelsens verksamhet och ha möjlighet att närvara vid styrelsemöten. Revisorerna ska även kallas till kongresser och är välkomna till riksorganisationens aktiviteter.

Revisorerna får ett arvode enligt grunder som fastställs av kongressen.

§ 12 Valberedning

Moment 1. Sammansättning och uppgift

Valberedningen ska bestå av en ordförande samt 4 ledamöter och ersättare och väljs av kongressen.

Valberedningen förbereder de val som kongressen ska förrätta. Nomineringar ska lämnas till valberedningen senast vid den tidpunkt som valberedningen fastställer och meddela organisationen. Efter denna tid kan endast valberedningen nominera.

Valberedningen bör sträva efter en allsidig sammansättning vad gäller geografisk spridning, jämn könsfördelning, erfarenhet och kompetens till uppdragen. Valberedningen ska skicka ut förslag till

personval till ombuden före kongressens öppnande.

Valberedningen föreslår styrelsens arvode. Arvodet beslutas av kongressen.

Moment 2. Val av valberedning

Valet av valberedning bereds av riksorganisationens styrelse. Nomineringar till uppdrag i valberedningen ska vara styrelsen tillhanda senast vid den tidpunkt som styrelsen fastställer, helst samma tidpunkt som valberedningen fastställt, och meddelar organisationen.

Moment 3. Nomineringar

Nomineringar av kandidater till alla val på kongressen får göras av enskild medlem, förening och distrikt.

Nomineringarna ska vara valberedningen tillhanda senast vid fastställt sista datum. Därefter har endast valberedningen rätt att föreslå nya kandidater.

PRO riksorganisation är huvudintressent för PRO:s folkhögskola. Folkhögskolan har en central roll i PRO:s bildningsverksamhet. Det livslånga lärandet är sinnebilden för PRO:s studieverksamhet på alla nivåer. Folkhögskolan ska dels vara en viktig del i att utbilda förtroendevalda, dels en aktör för att möta behovet av ledarskap i organisationen.

§ 13 PRO:s folkhögskola

Moment 1. Organisation

PRO:s folkhögskola drivs som en ideell förening, vars stadgar fastställs av dess årsmöte. PRO-distrikt och närstående pensionärsorganisationer kan bli medlemmar i föreningen.

Moment 2. PRO:s inflytande

PRO riksorganisation är huvudintressent för PRO:s folkhögskola.

PRO nominerar ordförande för föreningen och majoriteten av föreningens styrelseledamöter ska hämtas från PRO och PRO-distrikten. PRO riksorganisation nominerar också sammankallande i valberedningen, detta framgår också av folkhögskolans stadgar.

Riksorganisationens kansli är ett viktigt stöd för att organisationen ska kunna förverkliga PRO:s idéer och genomföra fattade beslut.

§ 14 Riksorganisationens kansli

Styrelsen anställer högsta chef vid riksorganisationens kansli och fastställer delegationsordning för kansliet.

Stadgarna avslutas med överklagande, stadgeändring och upplösning. Paragraferna beskriver hur vi vill verka och uppträda mot varandra även när allt inte går enligt planerna och när PRO:s mål och värdegrund inte följs.

PRO ska vara en rättssäker organisation och paragraferna beskriver hur vi ska lösa svåra och ovanliga problem på bästa sätt.

§ 15 Överklagande

En medlem kan överklaga beslut av förening och distrikt eller deras styrelser om medlemmen anser att beslutet

- inte skett i stadgeenlig ordning
- strider mot stadgarna eller föreskrifter som är beslutade med stöd av stadgarna av organ inom riksorganisationen.

Skrivelse med överklagande ska skickas in till riksorganisationens styrelse senast 30 dagar efter dagen för protokollets justering av det överklagade beslutet.

Riksorganisationens styrelse beslutar i ärende om överklagande efter att ett yttrande inhämtats från berört distrikt och berörd förening.

Riksorganisationens styrelse kan begära att sådant yttrande ska behandlas vid protokollfört medlemsmöte i föreningen.

Riksorganisationens styrelses beslut kan inte överklagas.

§ 16 Stadgeändring

Ändring av riksorganisationens stadgar kan endast ske genom beslut av ordinarie kongress och med anledning av förslag av riksorganisationens styrelse eller motion.

Om förening, formellt etablerad samorganisation eller distrikt begär det kan riksorganisationens styrelse efter prövning bevilja dispens från tillämpningen av stadgarnas § 4, § 5 och § 6.

§ 17 Upplösning

Riksorganisationen kan endast upplösas om beslut fattas av ordinarie eller extra kongress med fem sjättedelars majoritet bland de röstberättigade.

Vid beslut om upplösning ska kongressen besluta hur de tillgångar som finns kvar efter riksorganisationens avveckling ska disponeras.

Dessa stadgar träder i kraft den 1 januari 2023 förutom § 9 "Styrelsen", moment 1 "Sammansättning och uppgifter" som träder i kraft den 18 juni 2022.

Oktober 2022

PRO, Pensionärernas Riksorganisation

Text: PRO

Produktion: PRO

Artikelnummer: PRO1064

www.pro.se

PRO